

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ,
ФАКУЛТЕТ ПО ЖУРНАЛИСТИКА И МАСОВА КОМУНИКАЦИЯ,
КАТЕДРА ИСТОРИЯ И ТЕОРИЯ НА ЖУРНАЛИСТИКАТА

АВТОРЕФЕРАТ

НА

ДИСЕРТАЦИЯ

Ценности и митове в пресата

(януари - март 2011 година)

(Съпоставително изследване на десет качествени ежедневника от пет страни: „Дневник“, „Стандарт“, „Индипендънт“, „Дейли телеграф“, „Известия“, „Независимая газета“, „Ню Йорк таймс“, „Уолстрийт джърнъл“, „Заман“, „Хюриет“)

за придобиване на
образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление
3.5. Обществени комуникации и информационни науки

Докторант: Петър Димитров Кънев

Научен ръководител: доц. д-р Весела Табакова

Съдържание на автореферата:

1. Съдържание на дисертационния труд.....	3
2. Предмет и цели на изследването.....	4
3. Методология.....	7
4. Кратко изложение на дисертационния труд	
4.4. Що е ценност.....	8
4.5. Що е мит.....	10
4.6. Резултати.....	13
4.6.1. Мненията за Арабската пролет.....	17
4.6.2. Митът Япония и реалността Фукушима.....	20
5. Дискусия и заключение.....	23
6. Приносни моменти на изследването.....	28
7. Библиография.....	29
8. Публикации по темата на дисертационния труд.....	36

Съдържание на дисертационния труд

Увод.....	2
Първа глава. Ценности и митове	
1.1. Що е ценност	11
1.2. Ценностни класификации.....	47
1.3. Що е мит	56
Втора глава. Ценности и митове в пресата.....	71
Трета глава. Методология.....	78
Четвърта глава. Резултати	
4.1. Ценности и митове в отделните издания.....	90
4.1.1. „Ню Йорк таймс“, САЩ.....	90
4.1.2. „Уолстрийт джърнъл“, САЩ.....	99
4.1.2. „Индипендънт“, Великобритания.....	105
4.1.4. „Дейли телеграф“, Великобритания.....	112
4.1.5. „Хюриет“, Турция.....	119
4.1.6. „Заман“, Турция.....	125
4.1.7. „Известия“, Русия.....	130
4.1.8. „Независимая газета“, Русия.....	136
4.1.9. „Стандарт“, България.....	142
4.1.10. „Дневник“, България.....	146
4.2. Ценностни съждения на база обща извадка.....	151
4.3. Ценностите в мненията за Арабската пролет.....	181
4.4. Митът Япония и реалността Фукушима.....	196
Заключение.....	206
Библиография.....	228
Приложения.....	236

Предмет и цели на изследването

Ценностите безспорно „управляват“ човека. И макар че при равни други условия различни хора могат да действат различно, дори при равностоеен и споделян ценностен набор, много по-често човешките групи са склонни към синхронизация и социална адаптация, както на поведението си, така и на ценностния избор, извършван като част и предпоставка за социални действия и нагласи. Средствата за масово осведомяване като социален институт неизбежно отразяват тези действия и нагласи – и предопределящите ги ценности.

Настоящото изследване си поставя за цел очертаването на тези ценностни комплекси и действаща митология в десет всекидневници, претендиращи да са част от качествената преса в пет различни страни. Настоящото изследване си поставя за цел очертаването на тези ценностни комплекси и действаща митология във всекидневници, смятани за част от качествената преса в пет различни страни. Избраните медии са представители на сериозния печат в ключови световни и регионални сили, сред които се търси и мястото на България. С всички тези страни България има солидни политически и икономически отношения, често сложни исторически натрупвания, включително като обект на символни и митологични влияния. Това обуславя и интереса към ценностната картина на качествената преса в тези страни, който отразява в най-артикулирана форма представите и нагласите на дееспособните елити.

Обект на изследването са ценностните съждения в материалите, публикувани на страниците за мнения – редакционни статии, материали от вътрешни и гостуващи автори. Изключват се писмата на читатели и флуидни форми като публикации от блогове с отправки от подобни електронни страници. Стандарт за редакционния избор на мнения е хартиеният вариант на изданията.

Периодът на изследването обхваща първите три месеца на 2011 година, които са богати на събития, определящи глобални процеси и тенденции, оставащи с голямо значение и до днес. Започналата тогава бурна фаза на Арабската пролет доминира историческата картина от днешна гледна точка. Вълната, вдигната от

зарзватчийска сергия в Тунис помете „вечни“ режими като този на Муамар Кадафи и Хосни Мубарак. Изострените икономически противоречия доведоха до сблъсъци, които канализираха обществената енергия в политическа радикализация за големи маси хора в Близкия изток. След ислямистката изборна революция и военния контрапреврат в Египет малцина са готови да си спомнят за еуфорията в световните медии по повод на „демократичните промени, сравними с падането на Берлинската стена“. Западната намеса, водена от неясни цели и още по-съмнителни сметки, значително усложни и без това хаотизирания политически пейзаж на региона. Именно от тези решителни седмици на 2011 г. започва разрушаването на архитектурата на сигурността, а ако си позволим малко историческа смелост – и на архитектурата на модерността в тези страни.

Пясъчната буря на Арабската пролет заслужено засенчва много други исторически събития и процеси, преминали в решителна фаза в същия този период. Битката в американския конгрес около приемането на програма за масово здравно осигуряване е една от позабравените вече новинарски теми. Но нейният изход променя решително битието на десетки милиони хора и създава предпоставки за дълбоки ценностни, и идеологически напрежения в американската политка за поколения напред.

В разглеждания период се разрази и може би най-тежката техногенна катастрофа в човешката история. След мощно земетресение, японската атомна електроцентраля „Фукушима“ бе засегната от приливна вълна, което доведе до авария с изхвърляне на радиация от четири реактора. Хиляди хора бяха евакуирани, радиоактивните течове продължават и до днес. Значението на това събитие куриозно се подчертава от асоциативната мрежа, свързваща страните, от които са избраните за изследване вестници. Всички те са със сериозни интереси в ядрената енергетика, като точно в този момент Русия и Турция водят преговори за строеж на АЕЦ, а в България се води студена война около проекта АЕЦ „Белене“.

Местната политика и обществен живот в разглежданите страни имат своята динамика и значение – продължават дебатите около глобалната финансова криза, все още доминиращата парадигма е намаляване на бюджетните разходи; в Турция

се води безкомпромисна борба за власт над силовите институции в страната между изтласквания светски и военен елит от една страна и все по-влиятелния премиер Реджеп Тайип Ердоган. Русия се радва на високите цени на петрола, провежда помпозно и безсмислено избори, все още има опозиционно настроени милиони, но укрепва държавната власт и пропагандната ѝ машина с ловкост, която руските елити не са проявявали от десетилетия.

Тази събитийност се отразява в медиите с различен акцент в зависимост от използвания жанр. Коментарите и анализите във вестниците имат важна роля в класическите модели на комуникационния процес, особено във функциите на ориентация и препредаването на културни модели. Сами по себе си новините очевидно не са достатъчни нито на читателите, нито на журналистите, за да постигнат цялостност на комуникационния обмен. Докато новините разказват „кое е важно“, мненията обясняват защо дадено събитие, действие или намерение биват значителни. В социално психологически аспект, оценъчно по-натоварените (в сравнение с новините) мнения служат като потенциални конформни ядра, около които в, спор или не, се формира обществен консенсус. При това структурата на коментарните статии предполага прилагането на характерни културни шаблони, съдържащи ценности и ценности комплекси, изграждащи убеждаващи митологични конструкции – а всички те са предмет на настоящото изследване. Накратко, редакционните статии и авторските мнения (колонки и „външни“ коментари) представляват изображение на реалността, сравнимо с рисунка на художник, в която е вложено собственото му отношение към нея, докато новинарската статия предполагаемо се подчинява на „фотографската“ логика за тъждество с реалността. Разумно е да очакваме културни особености, „школи“ и в двата жанра, но свободата на коментара дава възможност за разгръщане на цялото аргументативно богатство на съответния автор и изпъкване на ценностите, на които се опира

Задачите на изследването са да разработи оперативни дефиниции на понятията ценности и мит, да уточни преобладаващите ценности в разглежданите издания в този период, да класифицира съжденията по категории и да опише изгражданите чрез акцентирание (или табуиране) характерни митологични разкази.

На тази основа ще бъдат потърсени закономерности и съответствия на резултатите спрямо теоретични разработки и изводи в сферата на международната журналистика, културологията, социологията, социалната психология.

Целта на настоящото изследване е да очертае в широки граници главните митологични конструкции, доминиращи дискурса в качествената преса на ключови световни страни и България. За целта е разработена и приложена методика на двустепенен съдържателен анализ за идентифициране на основните ценностни съждения в разглежданите текстове – 4625 статии от страниците мнения на десет вестника от България, Великобритания, Русия, Съединените щати и Турция. Изследването търси мястото на българския печат в световен мащаб посредством съпоставка с вестници от тези глобални и регионални сили.

Основната хипотеза на настоящото изследване е, че съществуват различни ценностни призми, през които отразяването на едни и същи събития се пречупва до разкази (митове), съществено различни един от друг, в зависимост от ценностната ориентация на разглежданото издание.

Методология

От картографирането на ценностите в медии от различни страни може да се очаква информативна картина за същността, приликите и отликите на медийните и обществени митове в съответната среда. Единицата за анализ е полемичната статия – редакционна статия, мнение на автор от изданието или на външен експерт. Настоящото изследване се занимава с мненията, редакционни и такива от щатни и гостуващи автори, във всекидневни издания от България (в. „Дневник”, в. „Стандарт”), Великобритания (в. „Индипендънт”, в. „Телеграф”), Русия (в. „Известия”, в. „Независимая газета”), САЩ (в. “Ню Йорк таймс”, в. “Уолстрийт джърнъл”), Турция (в. „Заман”, в. “Хюриет”). Подборът на медиите е с оглед на тяхната принадлежност към т. нар. „качествена преса” (или поне приличен мейнстрийм) и относително равномерното им позициониране в традиционния континуум ляво - дясно, либерално - консервативно. В много отношения те са главни портали за аналитични и интерпретативни мнения в съответните страни. Изследването обхваща мненията, публикувани между 1 януари и 31 март 2011 г.

Дискурсивният анализ като метод за идентифициране на ценностите на участниците в дадена дискусия е установен метод в академичната практика. Всички медийни текстове са конструирани¹, т.е. те не са непосредствени отражения на действителността, а я представят след неизбежната обработка в разума на посредника – съответния журналист (коментатор). При тази обработка информацията се пре моделира, като се представя в някакво отношение към преобладаващата ценностна система. „Удобството“ на идентифицирането на ценности в коментарни и аналитични статии е, че те обикновено са аргументативни, защитават определена теза.

Очертаването на митологичните системи се извършва чрез класифициране на идентифицираните ценностни съждения в рамките на различни категории. Пилотните опити в това отношение оформиха седем основни категории – рационални (базови), граждански, проактивни, консервативни, трансцендентни, хуманни и диалогични ценности.

Що е ценност

Темата за ценностите в медиите е естествено продължение на темата за ценностите и нормите в обществото. Георги Фотев описва ценностите като средство за оформяне на „доброто общество“, на което противостои безпорядъкът, който е „гробнице за ценностите“². Васил Тасев декларира безспорното, че „всеки обществен организъм функционира и се развива нормално на основата на някаква система от социални ценности“³.

Ценностните идеи и възгледи се проявяват като оценъчни съждения относно полезността или вредността на дадени явления, качества и постъпки. Представите ни за „добро“ и „зло“ изразяват желанието и волята ни да утвърдим в живота такива факти и явления, които са нужни и полезни, и да отстраним онези, които са вредни и неприятни, които пречат за нормалното ни развитие. Тасев отбелязва връзката между философията на ценностите и политикономията, особено

¹ VCE Media. An Introduction to Social Values. Достъпно в интернет на адрес: <<http://lessonbucket.com/vce-media/units-3-4/media-texts-and-societys-values>>

² Фотев, Георги. Ценности срещу безпорядък. София, 2009, с. 7.

³ Тасев, Васил. Социалните ценности и формирането на личността. София, 1974, с. 23.

родството на аксиологията с теорията на ценностите. Въпреки ограничеността на икономическата метафора, навигацията в нейното пространство днес е неизбежна. Затова често ползваме понятия като „пазара на символни стоки“ на Бурдийо⁴. Според Тасев „потребяването на ... предмети на материалната и духовната култура... представлява... вътрешно необходим процес на човешкото съществуване“. Това потребление предполага развитието на пазар, означава, че има ТЪРСЕНЕ на символни стоки. А те имат „чародейното свойство да задоволяват потребностите на хората“⁵.

Медиите в този план са тържища на символни стоки. И както на повечето тържища, ефектът далеч не се измерва само с реализираните сделки. Пазарът е преди всичко информационна система, която дава възможност за изпълнение на всички (социални) функции на комуникационния процес: ориентация (познавателна), сравнително-корелативна (оценъчна), поучителна (предаване и затвърждаване на смисли), развлекателна⁶. На пазара (в обществото) хората участват в създаването и поддържането на общата си „програма“ за оцеляване като научават и оценяват възможностите и заплахите в своя свят.

Ценностите навлизат в света на социологията като естествен регулативен и съзидателен фактор. Социалният дарвинизъм на О. Конт, Х. Спенсър и У. Съмнър⁷ е в съзвучие със съвременната корпоративна идеология, възпяваща егоистичните ценности. Дюркем рисува картината на обществено цяло, което е различно и нещо повече от сумата на съставляващите го индивиди. В това общество определящи са моралните и юридически норми, социалните връзки - които са „принудителни предписания“⁸.

В социологията съществува и течение като социалната конструкция на реалността. Тя представлява двупосочен детерминизъм, при който конструираните от хората представи и смисли творят култура, която пък от своя страна определя

⁴ Bourdieu, Pierre. The Market of Symbolic Goods. – In: Bourdieu, Pierre. The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature. Cambridge, 1993, pp. 112-145.

⁵ Тасев, Васил. Социалните ценности и формирането на личността. София, 1974, с. 54.

⁶ В: Black, Jay and Jennings Bryant. Communication Process and Theory and Media Effects, ed. Don Ranly, Kendall/Hunt, Iowa, 1997, p. 45.

⁷ В: Тасев, Васил. Социалните ценности и формирането на личността. София, 1974, с. 81.

⁸ Пак там, с. 83.

нагласите, представите, ценностите. Нещо, което кореспондира със структуралистското взаимодействие „мит-ритуал“ в антропологията на Леви-Строс⁹. Подобно, теорията за социалната конструкция обръща сериозно внимание на езика като носител и създател на социално възприеманата структура на реалността.

Що е мит

Дискусията около същността на мита е древна колкото самите митологични разкази. От спора на Ксенофан, Хераклит, Хезиод дали митовете са отражение (може би изкривено) на реалността, дали са боговдъхновени или просто фантазии до нас достига ехото на несъмнената им социална значимост¹⁰.

Джанбатиста Вико разглежда митовете като производни на реални исторически събития, като обяснения на неразбираеми изначално феномени, които може да са доста далеч от истината. Но с прозрението на първооткривателя, той предупреждава да не се лишаваме от мита като инструмент за обобщение и примиряване на привидно несъвместими позиции, особено в етически план¹¹.

През 19. век учени като Уилям Джоунс, Ф. Макс Мюлер, Адалберт Кун предлагат своите хипотези за дирене на изначалния, универсален мит и език, доказващ единния корен на човечеството, както и на примитивните му вярвания. Възходът на национализма през 18. век създава съответните кодифицирани идентичностни митове, често изпълняващи функцията на идеологическа обосновка на съответната претенция за етническо или расово превъзходство¹². Пословични в това отношение са диренията на Лудвиг Фойербах, Хюстън Стюарт Чембърлейн и Фридрих Ницше, чиято емоционална прослава на германската земя, изкуство,

⁹ Постскриптим к переизданию „Структурной антропологии“ Клода Леви-Строса. – В: Леви-Стросс, К. Структурная антропология. Москва, 2001, с. 494.

¹⁰ Leonard, Scott. What is Myth// Scott's Myth & Knowing Pages. <[http://saleonard.people.ysu.edu/What is Myth.html](http://saleonard.people.ysu.edu/What%20is%20Myth.html)>

¹¹ Bertland, Alexander. Giambattista Vico (1668-1744)// Internet Encyclopedia of Philosophy, <<http://www.iep.utm.edu/vico/#SH2a>> (26.12.2014)

¹² Leonard, Scott. What is Myth// Scott's Myth & Knowing Pages. <[http://saleonard.people.ysu.edu/What is Myth.html](http://saleonard.people.ysu.edu/What%20is%20Myth.html)>

митове и древна религия резонират силно с етноцентричните и ксенофобски (литературни) опуси на Рихард Вагнер¹³.

Леонард справедливо позиционира мита в полето на метафизичните разсъждения, споделяно още от религиозната и философската мисъл. Основните въпроси в метафизичното търсене са: що е реалност, има ли фундаментални принципи, на които тази реалност се подчинява, и каква е крайната същност на реалното. На тези въпроси митът предлага социално убедителен отговор във вид на разказ, приказка, плод на въображение, интуитивност, битова наблюдателност¹⁴.

Леви-Строс и Юнг подчертават връзката мит - ритуал като социално-регулиращ механизъм, убедителна псевдореалност, която е конструирана и най-важното – може да бъде конструирана¹⁵. Оттук и ценността на тълкуването на мита като квазиидеологична символна система, в която съществуват площадки или портали за ритуалното ѝ практикуване и потвърждаване.

М. Жбанков определя мита като форма на „цялостно масово преживяване и тълкуване на действителността с помощта на чувствено-нагледни образи, смятани за самостоятелни прояви на реалността¹⁶. Създаването на митове е допълване на реалността с недостоверни предположения. Митологичният свят е нерелексивен, в него властват емоционалното съзвучие и субективното убеждение.¹⁷ В политически план доминиращият, убедителният мит създава информационна основа за властова стабилност и изграждане на сложни социални структури.

На митологичното съзнание противостои рационално-критичният подход. Но научният прогрес от последните четири-пет века води до парадокса, че увеличаването на познанието открива и нови хоризонти на неизвестното. И от

¹³ В: Leonard, Scott. What is Myth// Scott's Myth & Knowing Pages. <<http://saleonard.people.yzu.edu/What is Myth.html>>

¹⁴ Leonard, Scott. What is Myth// Scott's Myth & Knowing Pages. <<http://saleonard.people.yzu.edu/What is Myth.html>>

¹⁵ Постскриптум к переизданию „Структурной антропологии“ Клода Леви-Строса. – В: Леви-Строс, К. Структурная антропология. Москва, 2001, с. 494.

¹⁶ Жбанков, М. Р. Миф// Новейший философский словарь. Словарь Философских терминов. [Cited on 21 December 2013]. Available from: <<http://www.philosophi-terms.ru/word/Миф>>.

¹⁷ Жбанков, М. Р. Миф// Новейший философский словарь. Словарь Философских терминов. [Cited on 21 December 2013]. Available from: <http://www.philosophi-terms.ru/word/Миф>

здрача на необясненото, както и от нарастващата сложност на откритото, растат нови митологични модели за справяне с новата, отново непълна картина на света.

В основополагащите „Митологии“ на Ролан Барт митът е съставен от цялата знакова съвкупност на достъпното за осмисляне пространство. Откривайки, че всичко е мит, Барт стеснява изследователския си интерес до проявленията на мита в езика, в осмислената и изказана реч. За него самият мит е език, символна система.

Митът според Барт може да бъде определен като лъжлив, социално отчужден, деформиран образ на действителността, измамен език, който обаче отказва да умира и оцелява, като краде смисли и ги вписва в себе си¹⁸. Барт откроява социалната психотерапевтичност (и обществена функционалност) на тази система от самооправдаващи представи¹⁹.

За целите на настоящото изследване понятието ценност се определя като явно или синтетично съждение с положителна или отрицателна насоченост, по отношение на феномените и процесите, обсъждани в статии с мнения. Това определение предполага същността на ценностите като цели или резултати, желателни и препоръчителни (респективно нежелани) в рамките на социалните действия и взаимодействия, разглеждани в тези статии.

В настоящото изследване „мит“ се определя като разказ за желаната сложна реалност, композирана от ценностите, разбирани като цели или желани резултати, манифестирани или внушавани в разглежданите журналистически материали.

Ценностите са неделима част от всички медийни текстове. Самият факт на дадена комуникация вече е достатъчен повод да се подозира упражняването на ценности. Новините са съобщения за отклонение от дадена норма(лност), или за постигането на нещо желано – т.е. те сравнително ясно отразяват кое е желано и кое не. Според Хърбърт Ганс оценките на действителността са винаги въз основа на ценности – без ценности не може да се отсъжда²⁰. Там, където има проблем в

¹⁸ Зенкин, С. Н., Ролан Барт – теоретик и практик мифологии: Вступ. Статя. – В: Ролан Барт. Мифологии// Открытый текст, 08.01.2013, с. 10. <<http://www.opentextnn.ru/man/?id=4694>>

¹⁹ ¹⁹ Зенкин, С. Н., Ролан Барт – теоретик и практик мифологии...

²⁰ Gans, Herbert. Deciding What's News: A Study of CBS Evening News, NBC Nightly News, Newsweek and Time (Random House, 1979), p. 39.

определянето на новинарските ценности, обикновено имаме некачествен текст или общество в прекалено тежък ценностен срыв.

В моменти на напрежение на обществената мисъл и оценъчна дейност аргументираните мнения по факта и естеството на дадено, често шокиращо събитие, разкриват в голяма степен ценностите и нормите, залегнали у индивидите и групите. Откритият дебат е не само част от процеса на договаряне на ценностите, той представлява и възможност те да бъдат идентифицирани и класифицирани.

Изследването обхваща редакционните и гостуващите мнения в десет всекидневника от качествената преса в пет различни страни. Периодът на проучването включва първите три месеца на 2011 г., като за едно конкретно продължаващо събитие бяха изследвани и мненията от месец април 2011 г.

Резултати

Общият брой на разгледаните статии е 4625, като в тях са идентифицирани 27 767 ценностни съждения (както положителни, така и отрицателни). Средният брой на съжденията във всяка статия е близо шест.

Наблюдават се тенденции за фокусиране около категории ценности с близък характер. Но съществуват значителни разлики в дълбочината на ангажимента с определени ценности, вестниците изграждат нееднородни приоритетни стълбци както между категориите, така и в техните рамки.

Дуетът рационални и граждански ценности (съвкупно над 51 процента от всички съждения) води без конкуренция в класацията на ценностите. Естествено е да се предположи, че това са отговори (рационализации) на всекидневни въпроси в областта на политическото (но и битовото) и на това какъв може да бъде разумният подход за справяне с проблемите. Това е полето на естествения обществен дебат, в който виждаме и осъществяването на четирите основни функции на комуникационния процес – ориентация, интерпретация, препредаване (затвърждаване) на културни схеми и (в по-скромна степен) забавление.

С голяма преднина в класациите на рационалните ценности за почти всички издания доминират прагматизмът, рационалността, разумът, науката (знанията), почтеността, отговорността, компетентността. Особено изразено е присъствието на законността (справедливостта) и редица свързани ценностни съждения.

Втората по честотна тежест категория е тази на ценностните съждения с граждански (политически) характер. В нея доминират такива ориентири като демокрация, прозрачност, свобода, гражданско общество, обществен интерес. Същият ценностен вектор се наблюдава и в отхвърлянето на корупцията и огледалните непрозрачност и тирания (диктатура).

Лидери сред призоваването на духа на водещия маркер демокрация са турските вестници, което е разбираемо с оглед на епичната битка между местните антагонизирани елитни кохорти. Част от тази вътрешна дискусия е наложена върху т.нар. Арабска пролет. Проектирането на демокрацията като ценност върху външния свят е особено характерно за американските издания. Руските издания демонстрират много ниски равнища на позоваване на демокрацията като положителна ценност. „Стандарт“ демонстрира умерена ангажираност, „Дневник“ буквално игнорира демокрацията като ценност, замествайки я с дебат около гражданското общество. Тази понижаваща се роля на понятието като пряк социален дескриптор в речта на елитите показва тревожно отдалечаване дори от ритуалното поклонение пред символа.

Опозицията проактивни – консервативни ценности е следващата по обем в изследваното съдържание. Впечатляват проактивните позиции на българските издания, както и сериозното им разминаване в отношението им към консервативните, традиционни ценности. Наблюдава се известна сателитност спрямо частната глобализационна ориентация на „Уолстрийт джърнъл“.

Митът за глобализацията и нейната революционна положителност и победоносност, до голяма степен е в основата на „консистентното изключение“ „Уолстрийт джърнъл“. Стереотипното възприятие на изданието като консервативно не съвпада с показаната ориентация. Тя е последователна като вектор и изключителна като пропорция на проактивни спрямо консервативни

съждения – 38,72% срещу 8,67%. Изданието защитава действени, динамични ценности, най-общо за промяна и успех, против стабилността и колебанието.

Двете американски издания са обединени около ефективността, революцията и интервенцията (в Близкия изток), респективно около отрицанието на неефективността, бездействието, колебанието, слабостта. „Ню Йорк таймс“ проявява по-скоро балансираност отколкото определена проактивност или консервативност. По-интересно е изоставането му по динамичност от „Дейли телеграф“ – което още веднъж потвърждава нерядко изказваните тези за слабото съответствие на щампите „ляв - десен“, „консервативен - радикален“ дори при сравнително сродни обществени рамки и припокриващи се митологични системи.

Още по-нешаблонна е ориентацията на другия британски вестник – „Индипендънт“. Смятаното за ляволиберално издание показва повече от скромна подкрепа на проактивните ценностни съждения - 9,40%, с 4 пункта по-малко отколкото „Телеграф“. В консервативен план „Индипендънт“ (13,22%) е много по-близо до местния си конкурент и номинален опонент (15,07%). В глобалната класация и двата британски вестника са откровени водещи консервативни трибуни.

Мястото на „Известия“ като глобален консервативен лидер в рамките на настоящото изследване е агрегат на множество фактори, сред които поне три заслужават споменаване: принципната привързаност към един по-твърд ценностен пантеон в сравнение с мнозинството нови руски издания, характеризиращи се с възход на забавлението²¹; значителен генерационен елемент, векторно сходен със съсловните особености на авторите – предимно хуманитарна интелигенция, с вкус към обсъждането на високото и човешкото, нерядко страдаща от соцносталгия; лоялизъм, характерен за условията на „суверенна демокрация“.

Много по-голямо е сходството по оста „действеност - консервативност“ при двойката „Заман“ и „Хюриет“. Двата вестника са почти полярни спрямо основната разделителна линия в турската политика. „Заман“ е с проислямистка ориентация,

²¹ Russian Mass Media and Changing Values. Milton Park, p. 12.

като дори се смята за орган на определено религиозно течение²², докато левоцентристският „Хюриет“ защитава позиции от другата страна на главния разлом в страната – секуларистки и прогресивни. Затова е изненадващо, че и двата вестника предлагат ценностно меню, доминирано от почти еднакви ценностни маркери. По отношение на главните консервативни ценности двата вестника са единодушни - стабилност, предпазливост, нормалност. В същия ценностен вектор е и обединението им около отрицанието на нестабилността, хаоса, интервенцията, главно във връзка с Арабската пролет.

Водещите консервативни съждения като стабилност, предпазливост, нормалност, сигурност, умереност обединяват всички издания. Дребни изключения отново демонстрират руските вестници, за които плакатно-лоялистки съждения в полза на патриотизма, армията и държавността открояват може би не толкова широко (или гласно) споделян, но относително по-откровен ценностен набор.

При руските издания има и видимо семантично разминаване между водещите консервативни съждения. Българските вестници демонстрират наистина сериозно разногласие относно важността на личната и обществената съдържаност, като „Дневник“ заема даже позицията на „глобален антиконсервативен лидер“. Това корелира с лидерството на „Дневник“ в тежестта на гражданските ценности. „Стандарт“, за който едва ли някой би предположил идеологическа полярност спрямо „Дневник“, стои на значително по-консервативни позиции. Тази нееднородност може би отразява и далеч по-реален разкол в българското общество.

В мненията, публикувани в „Стандарт“, се наблюдава уморено възмущение и донякъде отчаяние от липсата на перспективи пред българите, докато „Дневник“ е по-близко до задължителния предприемачески оптимизъм, обществената промяна, в смисъл разрушаване на старото.

Със среден дял около 7% за всички издания категорията на трансцендентните ценности е в тегловата и смислова подгрупа, включваща още хуманните и диалогичните ценностни съждения. Донякъде за удобство, но и

²² Arsu, Sebnem and Robert Mackey. Turkey Deports Journalist for Criticizing Government on Twitter// The New York Times, 08.02.2014. <<http://thelede.blogs.nytimes.com/2014/02/08/turkey-deports-journalist-for-criticizing-government-on-twitter/>>

поради съществените им характеристики, тази подгрупа може да бъде наричана и група на микросоциалните ценности.

В категорията на хуманните ценности е видимо почти пълно единодушие около важността на човешкото благополучие. Човечността, животът, здравето, децата, ненасилието, човешкото достойнство, както и техните антиподи, представени като отрицателни съждения, се споделят от всички издания. Но има големи разлики в тежестта, отдавана на хуманните оценки като цяло от изданията в двата края на класацията.

Едноличен водач в нея е британският „Индипендънт“, като неговият дял се отличава с над четири пъти от този на последното издание, „Уолстрийт джърнъл“. Следва отново да отбележим корелацията между бизнесимперативната рамка, експлицитно припознавана като базова от много издания, и ниското ниво на хуманно ориентирани ценностни съждения.

Диалогичните съждения са с обща тежест, сравнима с тази на апелациите към трансцендентни и хуманни ценности. В тази категория са включени както експлицитните призови към по-голяма степен на комуникационна двупосочност, възприемане и реакция на реалните декларации и аргументи на идентифицирани опоненти (доверие, търпимост, уважение), така и негативно оценяваните феномени, предполагащи комуникационна затвореност и едностранност (стереотипи, негативно етиктиране, недоверие).

Мненията за Арабската пролет

В частното изследване на ценностните съждения, свързани с процесите на нестабилност и промяна в Близкия Изток и Северна Африка от началото на 2011 г., бяха разгледани 726 статии с 4634 ценностни съждения.

Най-голям дял спрямо общия брой на идентифицираните съждения имат гражданските ценности (24,23%). Това вече е отклонение, макар и малко, спрямо резултатите за цялата извадка от статии.

Американските издания и „Индипендънт“ очевидно имат сходни представи за важността на събитията като предизвикателство, но и възможност за освежаване

и дорисуване на съответните митологични светове, които градят на страниците си – през съответните прогрестистко-либерални или глобалистко-дерегулационни призми на „свободата, демокрацията и прозрачността“. „Стандарт“ повтаря основните тези на този дебат, като го допълва, макар и ограничено, с погледа на наблюдател, застанал опасно близо до разгарящ се пожар.

Руските издания демонстрират преди всичко липса на ентузиазъм, както и на сериозен ангажимент с арабските „революции“ от 2011 г. Съдържателно те участват в дискусия, в която, от една страна, демокрацията, свободата, промяната и еуфорията от нея са съмнителни стойности, характерни за западната митология, а от друга – че събитията имат ценност само като пример за борба със самодържавието и в тропическите му форми.

Британският „Дейли телеграф“ е последен в тази класация и първи в следващата, на рационалните ценности. Това по своему потвърждава декларирания от изданието консерватизъм – да се придържа към по-безстрастен, емоционално независим и прагматичен поглед към събитията.

Прави впечатление на практика полярното отношение към рационалните ценности по темата от страна на две обобщени групи издания. Едната, на „преобладаващо пресметливите“, включва турските и българските издания, в „Известия“ и на пръв поглед изненадващо – британския „Дейли телеграф“.

Втората група включва изданията от САЩ, сателитния им „Независимая газета“ от Русия и против очакванията, британския „Индипендънт“. Последният е и с най-голям дял рационални съждения, отличавайки се с 6 до 8 процентни пункта от „Уолстрийт джърнъл“ и „Независимая газета“. Въпреки демонстрираните сериозни различия в тежестта, отдавана на рационалните ценностни съждения, вестниците са относително единни по отношение на тяхното съдържание.

Сравнително униформени са проактивните апелации в подкрепа на революцията, промяната, силовата интервенция в полза на Арабската пролет. Руските издания проявяват чисто съдържателно отклонение от преобладаващите съждения на останалата група, като поддържат действеност от различен характер –

развитие, решаване на проблемите, причинили размириците, намеса със санкция на ООН.

В категорията на консервативните ценностни съждения се наблюдава разнопосочна динамика между общата извадка и частния случай на Арабската пролет. Някои издания демонстрират солидно повишаване на консервативните си пристрастия. Останалите демонстрират положителна корелация между обичайните си консервативни нагласи и същите, показани по отношение на Арабската пролет.

Основната група издания се обединяват около сравнително изчистения, с плакатна дълбочина мит за Арабската пролет като желателен, макар и рисков опит за демократизация и възприемане на превъзхождащите западно-либерални ценности. При това с определено ударение върху радостната възбуда от процеса. Очевидни са патерналистките нотки и налагането на собствената правота в преобладаващото редакционно отразяване на „Ню Йорк таймс“, „Уолстрийт джърнъл“ и „Дейли телеграф“.

Трансцендентното дистанциране по въпроса за Арабската пролет, демонстрирано от „Индипендънт“, впечатлява, най-вече защото не следва характерното за изданието подчертаване на микросоциалните ценности в общата извадка. И в класацията по хуманни съждения по темата изданието слиза до една средна позиция, докато в същата категория от общата извадка е едноличен лидер с двойно по-голям дял (12,56%). „Независимая газета“ и „Заман“ апелират към сходна ценностна рамка, най-общо определима като „човещина срещу страданието и насилието“. Към тази рамка се придържа очертаващата се светско-интелигентска двойка „Известия“ - „Хюриет“, но на много по-ниски равнища на изразяване; подобна е и миниатюрната хуманна призма на „Уолстрийт джърнъл“. „Дейли телеграф“ просто се е самоотстранил от тази дискусия.

Най-значителното изменение при хуманните ценности спрямо общата извадка е многократното снижаване на „емпатичната температура“ при британския „Индипендънт“, което в по-малка степен е характерно за всички издания с изключение на „Заман“, „Независимая газета“ и „Дневник“. При „Дейли телеграф“ срифтът е четирикратен, „Стандарт“, „Хюриет“ и „Уолстрийт джърнъл“

демонстрират почти два пъти по-малко хуманни ценностни съждения. „Ню Йорк таймс“ и „Известия“ показват по-умерен спад.

По отношение на диалогичността на практика всички издания се обединяват около ценностните опозиции търпимост - нетърпимост, дипломация - конфронтация, разбиране - неразбиране. „Независимая газета“ и „Заман“ отново водят, като при това демонстрират привързаност към тънкости на диалога като осъзнаване на сложността на дискутираните проблеми и необходимостта от качествена, логична аргументация по спорните въпроси.

Митът Япония и реалността Фукушима

В дните след 11 март 2011 г. Япония пострада от катастрофално земетресение, опустошително цунами и най-тежката в историята авария в атомна електроцентрала. Наред с ужасяващите кадри и репортажи от зоната на бедствието веднага се появяват и съответните журналистически рефлексии. В много от тях се сблъскват реалност и пожелания, факти и позитивна митология. Преобладават положителни стереотипи, слабо ангажирани с фактите, създаване на смисли без привързване в реалността

За световната преса кризата в Япония се разделя на два слабо свързани помежду си плана – този на бедствието (човешките жертви и материалните щети), причинено пряко от земетресението и цунамито от 10 март, и стъпаловидно нарастващата катастрофа в АЕЦ „Фукушима“. За редица издания човешките измерения и преките жертви от водната стихия практически не са достойни за редакционен коментар („Дневник“, „Стандарт“, „Дейли телеграф“).

Ескалиращата авария в АЕЦ „Фукушима“ привлича вниманието на всички издания. Събитията са повече от сериозни – след сеизмичния удар реакторите автоматично са изключени, но високата приливна вълна залива централата и води до прегряването им. В три енергоблока избухват мощни взривове, регистрирано е изтичане на радиация. Въпреки уверенията на властите и оператора на централата,

че ситуацията е под контрол, настъпва технологичен апокалипсис. Експертните оценки за действията на оператора и правителството са унищожителни²³.

Реакцията на вестниците е показателна. Часове след третия водороден взрив „Уолстрийт джърнъл“ настоява, че ядрените скептици не са прави, че прекаляват с реакцията си и че ядрената енергетика е най-безопасна. Въвежда се рефренът, че „това не е Чернобил“, пред лицето на събитията се защитава правото на бизнеса на риск дори неразумен.²⁴ „Дневник“ отбелязва най-страховитата техногенна катастрофа за последния четвърт век с емоционален и недотам компетентен проядрен постинг от външен блог²⁵. „Дейли телеграф“ публикува страстна апология на ядрената енергетика от лондонски кмет, който също утвърждава правото на бизнеса и ядреното лоби да действат с морален имунитет.²⁶

„Заман“ и „Хюриет“, които често си опонират, в един глас обявяват, че турските ядрени проекти трябва да бъдат преразгледани, като се имат предвид местните традиции в дисциплината, прозрачността, подготовката за бедствия и съмнителната отговорност на бизнес и държава²⁷.

„Известия“ влиза в дискусията около „Фукушима“ едва на 17 март с две полярни по внушението си мнения. Виталий Третяков предлага метафизическа спекулация за системните причини на японската криза и общия крах на действащата западна митология.²⁸ Сергей Лесков, съзвучно с Б. Джонсън и „Уолстрийт джърнъл“ разобличава суеверните страхове около технологиите и

²³ Funabashi, Yoichi and Kay Kitazawa. Fukushima in review: A complex disaster, a disastrous response// Bulletin of the Atomic Scientists, 01.03.2012.

<<http://bos.sagepub.com/content/early/2012/02/29/0096340212440359>> (Cited on 12 January 2014)

²⁴ Nuclear Overreactions: Editorial// The Wall Street Journal, 14.03.2011.

<<http://www.wsj.com/articles/SB10001424052748704893604576198723013907008>>

²⁵ Градинко. Без паника// Дневник, 13.03.2011.

http://www.dnevnik.bg/analizi/2011/03/13/1058416_bez_panika/ (Cited on 12 January 2014)

²⁶ Johnson, Boris. Japan earthquake: Many are the terrors of the earth, but they're not our fault// The Daily Telegraph, 14.03.2011. <<http://www.telegraph.co.uk/comment/columnists/borisjohnson/8379901/Japan-earthquake-Many-are-the-terrors-of-the-earth-but-theyre-not-our-fault.html>> (Cited on 14 January 2014)

²⁷ From the Bosphorus: Straight - How ready are we// Hurriyet, 13.03.2011.

<<http://www.hurriyetdailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=from-the-bosphorus-straight---how-ready-are-we-2011-03-13>> (Cited on 12 January 2014)

²⁸ Третяков, Виталий. Выбор для улитки на склоне Фудзи// Известия, 17.03.2011.

<<http://izvestia.ru/news/372510>> (Cited on 12 January 2014)

ядрената енергетика и се опитва да укрепи сградата на „технокулта“²⁹. „Независимая газета“ реагира чак на 21 март – с репортаж от очевидец, в който се смесват и преклонение пред технологиите и японската дисциплина, и нормален скептицизъм към призивите за спокойствие от страна на властите на фона на предупреждения да се диша през влажни кърпи³⁰.

Първата редакционна реакция на „Ню Йорк таймс“ е трезва – събитието е описано в детайли, като се анализират и последиците за ядрената индустрия в САЩ. За разлика от заклинанията в други издания, че това не е Чернобил, вестникът твърди, че има опасност от поражения с подобен мащаб. Честно се заявява, че „Ню Йорк таймс“ е принципен защитник на ядрената енергия като по-чиста и евтина алтернатива на други източници (например ТЕЦ на въглища), като се отбелязва, че тази позиция вече подлежи на преразглеждане.³¹ С развитието на кризата мненията се обособяват в следните по-важни смислови ядра, около които коагулират и съответните митове:

1. Проядрена позиция: Ядрената енергетика няма алтернатива. Тя е по-чиста и по-евтина. Фукушима не е Чернобил. Чернобил е рожба на съветската система, а и последствията му не са толкова страшни.
2. Антиядрена позиция: Ядрената енергетика е непредсказуема, скъпа, непрозрачна и обраснала в корупционни зависимости.
3. Протехнологично верую („технокулт“): Решението на енергийните въпроси минава през нови реактори, нови технологии, подготовка и контрол.
4. Техноскептицизъм, неомистицизъм: Технологиите и упованието в тях са причина за аварията. Откъсването от природата и нейното унищожаване водят до бедствия за човечеството (морална каузалност).
5. Японският дух, подготовка и ефективност.

²⁹ Лесков, Сергей. Наука ахинеи// Известия, 17.03.2011. <<http://izvestia.ru/news/372499>> (Cited on 12 January 2014)

³⁰ Емельянова, Олеся. Японская катастрофа глазами очевидца// Независимая газета, 21.03.2011. <http://www.ng.ru/style/2011-03-21/12_japan.html> (Cited on 14 January 2014)

³¹ Japan's Multiple Calamities: Editorial// The New York Times, 17.03.2011. <<http://www.nytimes.com/2011/03/15/opinion/15tue1.html>> (Cited on 14 January 2014)

Анализът на табутата в 10-те издания, предмет на настоящото изследване, показва следните зони, недостъпни за оспорване:

1. качеството на подготовката на Япония и АЕЦ „Фукушима“ преди бедствието;
2. качеството на мерките, вземани след настъпване на бедствието;
3. върховенството на пазара, капитализма; ограничена отговорност за бизнеса, ограничена роля за държавата; характера на държавното управление;
4. научно-техническия прогрес като решение за повечето човешки проблеми;
5. Фукушима не е Чернобил.

5. Дискусия и заключение

И така, в главния мит, разказа на обобщения Запад за самия него, доминират твърдения за базовите, конституционни ценности на съответните общества и глобалната система. Както вече споменахме, такова високо напрежение на апелирането към тях с голяма вероятност говори за наличието на сериозна криза. Загубата на ориентири налага непрекъснатото им преизговаряне и деклариране, което е видно и от преобладаващия брой положителни ценностни съждения в дискусията. Предизвикателството към базовите ценности трудно се изрича. Не трябва да се пропуска и фоновият процес на напредваща ликвидация на медийната автономност, на способността на медиите да говорят с автентичен глас и да допускат до „пазара на идеи“ подобни гласове³².

Една от видимите страни на тази изчезваща автономност на медиите е значителното номинално припокриване на редица ценностни съждения, при това в силна количествено-йерархична корелация. Според фундаменталния мит на пресата, разкрит от настоящото изследване, светът има нужда от разум, прагматизъм, рационалност, може би законност и едва след това от всичко друго. Всъщност тези апелации най-често са част от двустепенен аргументативен модел, в който се прилага риторично-логически капан: определено действие, поведение или друга ценност се дефинират като разумни и прагматични, което снижава

³² Медии и митове/ Съст. Г. Лозанов и О. Спасов. София, 2000, с. 13.

склонността на публиката да опонира. Но дори злоупотребата с тази семантична група е показателна за това, къде е скрит днешният „бог“, идол или друг централен митологичен конструкт. Поне за милионите, четящи изследваните тук вестници, това е вярата, че следването на видимо рационални тактики и стратегии е главна и възнаграждавана човешка дейност. Това се отразява както в публично приемливите митове (например този за икономическата експертност като висша проява на човешкия разум), така и в милионите конспиративни теории, които обличат в собствената си логичност слабо разбираеми събития и процеси.

Гражданските ценности в десетте изследвани издания също сочат към някои консенсусни ценностни групи като демокрацията (гражданското общество, прозрачността), противопоставена, най-широко казано, на корупцията (злоупотребата, лошото управление). Дори за невнимателния читател е ясно, че на това тържище на идеи има една много търсена, но слабо предлагана стока (и много нейни ментета), а това, което е в изобилие, е нежелано, но явно неизкоренимо.

Огромната маса от съждения в категорията на проактивните ценности е в полза на ефективността, която се родее с релативните и дифузни понятия рационалност, прагматизъм и демокрация от първите две категории. Естествено е всеки автор да предлага своя (публична) версия на популярните митологеми, а също така и да има свое собствено мнение за това, какво е ефективно и за кого.

В дебата на проактивните с консервативните ценности се очертава и сериозният сблъсък между позитивните и критични митологеми относно либералната глобализация (американизация) от една страна и оцеляването и адаптирането на местните особености и култури под нейния натиск. Към началото на 2011 година този дискурс не е ярко изразен. Но именно през тези първи месеци на същата година стават очевидни значими фрактури между митологичните картини, изградени от западните медийно-елитни комплекси и реалните факти. Размириците в арабския свят отказват да се впишат в оптимистичната новинарска рамка на побеждаващата демокрация, поредната „бомбардировка за мир“ в Либия води само до тежка дестабилизация и архаизация на освобождаваната територия.

Позитивният глобализационен мит понася тежки удари и на полето на трансцендентните ценности. Имената на назначаваните митични чудовища-диктатори се повтарят с честота и с тон, предизвикващи асоциации с шамански напеви, но това не добавя убедителност на декларираните победи в борбата с тиранията. Напротив, шумната реклама на „успехите“ на интервенцията в Северна Африка създава сериозни пукнатини в нужната вътрешна непротиворечивост на мита за западното превъзходство, сила и рационалност.

Подобни са и впечатленията от мелодрамата „Фукушима“, над която се спуска срамежлива и тотална завеса на мълчание, когато реалните факти разрушават мита за технологичното съвършенство и организационна адекватност на Япония в частност и Запада като цяло.

Ниските нива на присъствие на ценности от категориите на трансцендентните, хуманните и диалогичните ценности, и още по-сериозното им избледняване в коментарите около драматичните събития в Близкия изток, представляват тревожен сигнал. Сnižаването на емпатичната температура, характерно за немалко от разглежданите издания, би било тълкувано като патологичен признак в психологическата диагностика. Развиващата се школа на литературно-психологическия (и психиатричен анализ)³³ предлага любопитни възможности за полезни интердисциплинарни проекти.

Резултатите задължават да споменем някои съществени разлики между „моделите на света“³⁴, изграждани от различните вестници. Така например високата проактивност на „Уолстрийт джърнъл“ и в по-малка степен на „Ню Йорк таймс“ корелира с впечатление за повишено ниво на агресия и реч от позиция на превъзходство. Впечатлението за самодекларирани и утвърждавани „елитни нации“ добре се вписва в определението на Мария Нейкова³⁵.

Другата, динамична изместваща тенденция, илюстрирана от глобализатора „Уолстрийт джърнъл“ и сателитните му издания („Дневник“, „Независимая газета“,

³³ Белянин, В. П. Основы психолингвистической диагностики. Модели мира в литературе. Москва, 2000, с. 209.

³⁴ Белянин, В. П. Основы психолингвистической диагностики, с. 12.

³⁵ Нейкова, Мария. Пресечна точка. София: Гея, 2003, с. 29.

в по-малка степен – единоверния, но самоавтентичен „Дейли телеграф“), налага един редуционистки мироглед, в който всичко е подчинено на ефективността и експедитивността. Впечатлението е, че като цяло коментиращата прослойка на западния тип преса губи ориентация и пред лицето на крайни факти е в капана на собствените си „стратегически ритуали“ за обективност и балансираност³⁶.

Тези разлики говорят в полза на потвърдението на тезата за съществени разлики в интерпретацията на света в рамките на смислово-митологични модели, предлагани от различните вестници по света. Редно е да се повтори, че става въпрос по-скоро за разделение между „глобализаторския мит“, защитаван от идеологически родствени и географски необособени издания от една страна, и всички останали от друга. Към момента на изследването „всички останали“ не са обединени от общ мит.

Преобладаването на митове и пожелателни представи в разглежданите издания извиква асоциации с понятието „симулакрум“ на Бодрияр³⁷, според когото това е фалшификат или дубликат на реалността, който може с времето тотално да се откъсне от смисловия си корен в нея. Осмислянето на пресата като огледало на идеи, все по-далечни от реалния свят, тревожи изследователите не от вчера³⁸. Преливането на митовите от „рационални“ (напр. научно-технически култ) към откровен неомистицизъм би трябвало сериозно да усилва тази тревога. „Хегемонистичният идеализъм,“ проповядван от „Уолстрийт джърнъл,“ „Дейли телеграф,“ „Ню Йорк таймс“ и идеологически сателитните им издания като „Дневник“ и „Независимая газета,“ се изразява преди всичко в предлагането на сравнително проста, неподлежаща на обсъждане картина на света, в която ролите са разписани и не могат да се променят.

³⁶ Tuchman, Gaye. Objectivity as Strategic Ritual: An Examination of Newsmen's Notions of Objectivity// American Journal of Sociology, Vol. 77, No. 4, Jan., 1972, pp. 660-669.

³⁷ Baudrillard, Jean. Simulacra and Simulations. – In: Baudrillard, Jean. Selected Writings. Stanford, 1988, pp.166-184. Available from: <http://www.stanford.edu/class/history34q/readings/Baudrillard/Baudrillard_Simulacra.html>. (Cited on 15 January 2014)

³⁸ Дееничина, Мария. Медийните разкази// Промяна на знаците: Медии и религия. Български хелзински комитет, ФЖМК. 1997, с. 12-19. Available from: <<http://www.bghelsinki.org/index.php?module=resources&lg=bg&id=32>> (Cited on 15 Jan 2014)

Бедността на тезите и впечатляващата нетърпимост към други гледни точки, често от позицията на безотговорно превъзходство в изданията рупори на доминиращата митология, както и техният статут на експертни и елитарни медии, навежда на мисълта за реална опасност от генериране на семантични среди, благоприятстващи откровено фашистки тенденции в обществото, особено в елитите. Все по-агресивното предлагане и налагане на готови и лесносмилатели смисли води до елементарно закърняване на човешкия когнитивен инструментариум за обзор и оценка на реалността³⁹. Съвременният мит предлага все по-плитки образи на автентичност, възвишеност, вертикална йерархия на ценности и така те се превръщат в социални табути с планетарен мащаб.

Естествено възниква въпросът за вектора на развитие на такова общество, дали тоталитарното зачеркване на огромни области от присъща човешка дейност, стремежи и надежди не е необратимо. Сътресенията в икономиката, а и в сферата на социалната и международната стабилност показват, че не сработват нито механизмите на саморегулация, нито тези на твърдия контрол⁴⁰. За медийния изследовател би трябвало да е тревожно, че в професионалния поглед на журналистиката се образуват все по-ярки фалшиви образи и големи слепи петна, при това избирателно видеоизменящи ключови социални маркери и процеси.

Фрагментацията на обществото и обществено сплотяващия мит води до фрагментация на каузалността и трибализация на митоорганизуемите общности. Гражданската война между тях е неизбежна: не просто класово, но смислово фрагментираното общество се натоварва с много несъществуващи дотогава разходи: сигурност, комуникация, монополистични премии; при това производствената му мощ е в криза от намаляването на единното му икономическо пространство. В система, в която на човека не е оставена дори минимална духовна автономия, в която няма реална защита срещу попълзновенията на властта върху естеството му на съзнателно, рефлектиращо, избиращо същество, надарено със съвест и морален компас, тече очевиден процес на дехуманизация.

³⁹ Денков, Димитър. Натрапчивото отсъствие на аура. – В: Медии и преход/ Съст. Л. Деянова и др. София: Център за развитие на медиите, 2000, с. 322.

⁴⁰ Fukuyama, Francis. The Future of History...

На този фон безспорно става значението за доминиращия в дадената общност мит, който дефинира границите на приемливото между човечното и чудовищното⁴¹. От гледна точка на истината като ценност тази картина само засилва интуитивната привлекателност на Хабермасовото решение: диалогичност, защитена от правила за равноправност и равнопоставеност на изразяването, неизвращавана чрез сила.

Приносни моменти на изследването

1. Разработка на методология за идентифициране и категоризация на ценности в медиен текст.
2. Картографиране на основните ценности в мненията от десет всекидневника от пет различни страни.
3. Широк обхват на съпоставка, запълващ на празнината в сравнителните международни медийни изследвания
4. Разширяване на обхвата на съдържателния анализ към едно по-различно равнище на обобщения и синтез.
5. Съдържателна и ценностна снимка на международния медиен дебат в исторически момент с огромно значение.

⁴¹ Фотев, Георги. Ценности и безпорядък, с. 18.

Библиография

- Антонова**, Весислава. Тодор Батков се раздели с 34% от вестник „Стандарт“// Капитал, 09.06.2011.
<http://www.capital.bg/biznes/media_i_reklama/2011/06/09/1103357_todor_batkov_se_razdeli_s_34_ot_vestnik_standart/>
- Багдасарян**, Н.Г.(ред), Культурология, 3-е изд., испр. и доп.— Москва.: Высшая школа, 2001. 511 с.
- Байчинска К.** Ценности. Ценностен стрес... Ценностна криза! Марин Дринов, 1994 г. ISBN 954-430-301-4, 256 с.
- Бардов И.** Методични проблеми, възникващи при експерименталното изследване на ценностната сфера на личността, в: тематична поредица "Психологически изследвания", 1987, книжка 1, издателство на БАН.
- Белянин**, В. П. Основы психолингвистической диагностики. Модели мира в литературе. Москва: Тривола, 2000, 248 с.
- Божидар**. Как се прави игра на Javascript// *Пчелна пима*, 03.07.2010.
<<http://www.pitata.org/index.php?id=91>>
- Громов**, И.А., Лукьянов, В.Г. Методология научного познания и теория ценности Э. Дюркгейма//<http://ecsocman.hse.ru/data/2011/02/05/1214886214/Gromov_17.pdf>
- Дворкин**, А. Л. Сектоведение. Тоталитарные секты. Опыт систематического исследования <<http://lib.eparhia-saratov.ru/books/05d/dvorkin/sects/21.html>>
- Дееничина**, Мария. Медийните разкази// Промяна на значите: Медии и религия. Български хелзинкски комитет, ФЖМК. 1997, с. 12-19. Available from: <http://www.bghelsinki.org/index.php?module=resources&lg=bg&id=32> (Cited on 15 Jan 2014)
- Дееничина**, Мария, Между фанфарите и заклинанията. Тоталитарният модел на българската журналистика 1956 – 1989 година. София: УИ „Св. К. Охридски“, 2008, 310 с.
- Денков**, Димитър. Между медиите.- В: Медии и Митове/ Съст. Г. Лозанов и О. Спасов. София, 2000, с. 100.
- Денков**, Димитър. Натрапчивото отсъствие на аура. – В: Медии и преход/ Съст. Л. Деянова и др. София: Център за развитие на медиите, 2000, с. 94.
- Джонев**, С. Социална психология. Т. 1. Школи. Исследователски методи. София: Софи-Р, 1996, 304 с.
- Джонев**, С. Социална психология. Т. 2. Общуване. Личност. София: Софи-Р, 1996, 352 с.
- Дичев**, Ивайло. Записки по българските депресии. – В: Медии и Митове/ Съст. Г. Лозанов и О. Спасов. София, 2000, с. 118.
- Драганов**, Минчо. Североамериканската изключителност, 1997, София: Аля. ISBN 954-8465-30-2, 216 стр.
- Жбанков**, М. Р. Миф// Новейший философский словарь. Словарь Философских терминов. Available from: <<http://www.philosophi-terms.ru/word/Миф>> (Cited on 21 December 2013)
- Зенкин**, С. Н. Ролан Барт – теоретик и практик мифологии: Вступ. Статя. – В: Ролан Барт. Мифологии// Открытый текст, 08.01.2013, с. 10.
<<http://www.opentextnn.ru/man/?id=4694>>
- Златанов**, Бисер. Съвременната догматика и опорните точки на икономическите кризи. В: Радио, разказ, реч. Юбилеен сборник в чест на проф. дсн Снежана Попова, София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2014, 238-247.

Знеполски, Ивайло. Театрализиране на факта: Реалност и фикция в новата преса. – В: Медии и Митове/ Съст. Г. Лозанов и О. Спасов. София, 2000, 379-397.

Ильин, В. В. Аксиология. Москва: Издательство МГУ, 2005.

Ирван, С. Турските медии в светлината на поляризираната плуралистична система. – В: Журналисти по теория, журналисти на практика/съст. М.Нейкова, София: ФЖМК, 2012, ISSN 1313-9266, 53-67.

Йоас, Ханс, Ценностен плурализъм и морален универсализъм. – В: Йотов, С. (състав.) Около Хабермас. Нормативността в модерните общества и идеята за справедливостта. София: Дом на науките за човека и обществото, 2000, 247-264.

Каприев, Георги. Митове, медии, средновековие. – В: Медии и Митове/ Съст. Г. Лозанов и О. Спасов. София, 2000, 136-150.

Кирилов, Светлозар. Катуница и тресавището на самореализиращото се пророчество – В: Журналисти по теория, журналисти на практика/съст. М.Нейкова, София: ФЖМК, 2012, ISSN 1313-9266, 32-38.

Ковач, Б. и Т. Роузънстийл. Елементите на журналистиката. София: Слънце, 2007, с. 52, в: Попова, Мария. Журналистическата теория. В. Търново: Фабер, 2006, с. 34.

Константинов, Венцеслав. Херберт Маркузе: Едноизмерният човек// Реферативен бюлетин, София, кн. 9, 1973. <<http://www.darl.eu/delit/buchbesprechungen/marcuse.htm>>

Кънева, Даниела. Бедствието в Япония е изключително голямо, но е там, където хората могат да отреагират// Фокус, 21.03.2011. <<http://focus-news.net/opinion/0000/00/00/17362/>> (Cited 20 December 2013)

Кънева, Даниела. Детски богослов за Япония// БНТ, 18.03.2011. <http://archive.bnt.bg/bg/sport/view/49163/detski_bogoslov_za_japonija> (Cited 20 December 2013)

Къосев, Александър. Голямото недоразумение. – В: Медии и Митове/ Съст. Г. Лозанов и О. Спасов. София, 2000, с. 19.

Къосев, Александър. С помощта на чук: Към критика на гилдийната идеология// LiterNet, 03.11.2004. <<http://litenet.bg/publish4/akiossev/chuk.htm>>

Лесков, Сергей. Наука ахинеи// Известия, 17.03.2011. <<http://izvestia.ru/news/372499>> (Cited on 12 January 2014)

Лосев, Алексей Ф. Диалектика мифа. Москва, 2001.

Малер, Аркадий. Клод Леви-Строс: миф о структуре// Богослов.ru, 26.11.2009. <<http://www.bogoslov.ru/en/text/513223.html>>

Медии и Митове/ Съст. Г. Лозанов и О. Спасов. София: УИ "Св. К. Охридски", 2000, 408 с.

Маринова, Марина. Икономическият коментар в телевизията – посоки към квазижурналистика// Newmedia21.eu. Медиите на 21 век, 27.10.2015. <<http://www.newmedia21.eu/analizi/ikonomichestkiyat-komentar-v-televiziyata-posoki-kam-kvazizhurnalistika/>>

Нейкова, Мария. Когато гръм удари. – В: Журналисти по теория, журналисти на практика/съст. М.Нейкова, София: ФЖМК, 2012, ISSN 1313-9266, 68-77.

Нейкова, Мария. Пресечна точка. София: Гея, 2003, 208 с.

Нестле, Вилхелм. Мит и Логос. – В: Мит и философия/Състав. Здравко Попов. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 1991.

Никлева, Елена. Полицай или престъпник?// Дойче Веле, 04.09.2011. <<http://www.dw.de/полицай-или-престъпник/a-15360247>> (25.04.2015)

- Паскал**, Блез. Мисли. София: Наука и изкуство, 1978.
- Пацева**, Мирена, Момов, М. Ценностно инцириране на 90-те години в България. 1998
София: Агата-А, ISBN 954-540-012-9. 176 стр.
- Попова**, М. Демократизация на новините – очаквания, възможности, тенденции– В: Журналисти по теория, журналисти на практика/съст. М.Нейкова, София: ФЖМК, 2012, 27-38.
- Попова**, Мария. Журналистическа теория. Търново: Фабер, 2012. 232 с. Достъпно онлайн на адрес: <<http://www.newmedia21.eu/content/2012/06/Mariya-Popova-Zhurnalistichestkata-teoriya.pdf>>
- Постскриптам** к переизданию „Структурной антропологии“ Клода Леви-Строса. – В: Леви-Стросс, К. Структурная антропология/ Перев. с фр. В. В. Иванова. Москва: ЭКСМО-Пресс, 2001, 512 с.
- Русинова, Габриела**. Техники на аргументация в спора: прагматико-диалектически подход”, Реторика и комуникации, ISSN 1314-4464// < [http://rhetoric.bg/Габриела Русинова – „Техники на аргум“](http://rhetoric.bg/Габриела Русинова – „Техники на аргум“ (1.12.2015).)> (1.12.2015).
- Станева, Христина**. Стилистика на българския книжовен език. Велико Търново: „Абагар”, 2001.
- Солнцева**, Елена. "Хюрриет": юбиляр в борба за выживание// Радио Свобода, 03.05.2010. <<http://www.svoboda.org/content/article/2031117.html>>
- Сорокин**, Питирим А. Человек, цивилизация, общество. Москва: Политиздат, 1992, 543 с.
- Сорокин**, Питирим. Кризис нашего времени. – В: Человек, цивилизация, общество. Москва: Политиздат, 1992, 427-488.
- Според** 40% от българите няма значение дали сме в ЕС или не// Дарик, 21.12.2009. <http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=454416> (25.04.2015)
- Сурков**, Вл. Национализация будущего// Эксперт, № 43 (537), 20.11.2006. <www.expert.ru/printissues/expert/2006/43/nacionalizaciya_buduschego/> (9.02.15)
- Табакова**, Весела. Свободата на изразяване и жуналистическата етика. София: УИ "Св. Климент Охридски", 2008.
- Тасев**, Васил. Социалните ценности и формирането на личността. София: Партиздат, 1974.
- Тодорова**, Капка. Апокалипсис – сега в Япония, а утре?// 24 часа, 14.03.2011. <<http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=816201>> (Cited 19 December 2013)
- Търоу**, Лестър. Бъдещето на капитализма. София: Весела Люцканова, 2000, 560 с.
- Урбанаева**, Е. Г. Аксиологические уроки философской рефлексии о ценностях русского духа// МГУ: Научные исследования. <<http://msu-issled.ru/index.php/filosofy/217-rushist/3359-rusduh>>
- Фаро**, Патрик. Морал и социология. София: Сонм, 2006, 390 с.
- Филева**, Петранка. Какво правят хората в медиите? Идеи за инвестиция в човешкия капитал на медийната организация. Пространства между социологията и социалната психология (сборник в памет на проф. Минчо Драганов). София: „Аскони-издат”, с. 341 – 354, 2013.
- Фол**, Александър. Що е митология: Опит за разпознаване и назоваване. – В: Медии и Митове/ Съст. Г. Лозанов и О. Спасов. София, 2000, 125-135.
- Фотев**, Георги. Ценности срещу безпорядък. София: Изток-Запад, 2009, 230 с.
- Фотодоказателство**: Япония възкръсва// Мениджър, 21.03.2011. <www.manager.bg/свят/фотодоказателство-япония-възкръсва> (Cited 20 December 2013)

- Фром**, Ерих, Съчинения Т.1: Душевно здравото общество. Човекът за самия себе си. Отвъд веригите на илюзиите, София: Захарий Стоянов, 2006, 962 с.
- Христов**, Чавдар. Модел на конструиране на стратегическа идея и трансформирането ѝ в идеология (система от вярвания) – В: Журналисти по теория, журналисти на практика/съст. М.Нейкова, София: ФЖМК, 2012, ISSN 1313-9266, 107-113.
- Христов**, Чавдар. Пропагандната сила на акумулирания медиен ефект. В: Радио, разказ, реч. Юбилеен сборник в чест на проф. д-н Снежана Попова, София: УИ „Св. Климент Охридски”, 2014, стр. 259-270.
- Шляпентох**, В. Элиты, а не массы – главный мотор социальных изменений в России. 2010 <<http://vladimirshlapentokhrussian.wordpress.com/2010/04/14/элиты-а-не-массы—главный-мотор-социа/>>
- Amenta**, Edwin. When Movements Matter: The Townsend Plan and the Rise of Social Security. Princeton University Press, 2008.
- Baudrillard**, Jean. Simulacra and Simulations. – In: Baudrillard, Jean. Selected Writings. Stanford, 1988, pp.166-184. Available from: <http://www.stanford.edu/class/history34q/readings/Baudrillard/Baudrillard_Simulacra.html> (15.01.2014)
- Bell**, Daniel A. Beyond Liberal Democracy: Political Thinking for an East Asian Context. Princeton University Press, 2006.
- Bengston**, David N. et al. Changing National Forest Values: a content analysis. Research Paper NC-323. St. Paul, MN: U.S. Dept. of Agriculture, Forest Service, North Central Forest Experiment Station. 1995.
- Bern D.J.** Beliefs, attitudes and human affairs. Belmont, CA: Wadsworth, 1970. 114 p. във Фелдман, С. Ценности, идеология и структура политических установок, в Политическая психология: хрестоматия / Сост. Е.Б. Шестопал. – Москва : Аспект Пресс, 2007. – с. 247-284.
- Berger**, A.A (ed.). Media USA. 2nd edition. New York: Longman 1991, ISBN 0-813-452-0, 461 p.
- Bertland**, Alexander. Giambattista Vico (1668-1744)// Internet Encyclopedia of Philosophy. <<http://www.iep.utm.edu/vico/#SH2a>> (26.12.2014)
- Bird**, S. E. et al. Myth, Chronicle and Story: Exploring the Narrative Qualities of News’, in Berlowitz, D. (ed) 1997, Social Meanings of News, Sage.
- Black**, Jay and Jennings Bryant. Communication Process and Theory and Media Effects, ed. Don Ranly, Kendall/Hunt, Iowa, 1997.
- Bourdieu**, Pierre. The Market of Symbolic Goods. – In: Bourdieu, Pierre. The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature. Cambridge: Polity Press, 1993, pp. 112-145.
- Carey**, J. W. A cultural approach to communication. Communication as culture. Winchester, MA: Unwin Hyman, 1989.
- Carlos Slim Helu**: Slim, lean, mean// Independent.ie <<http://www.independent.ie/business/world/carlos-slim-helu-slim-lean-mean-26640455.html>>
- Ciaffa**, Jay A. Max Weber and the Problems of Value-free Social Science: A Critical Examination of the Werturteilsstreit. Bucknell University Press, 1998.
- Collins**, Erin, Martin Jensen, Peter Kanev and Matt MacCalla. Failing Hegemony: A Comparative Content Analysis of the Coverage of the Lead-up to the Attack on Iraq in 2003 in the World Media. AEJMC, 2004, 24 p.

Cragg, Wesley. Mapping Values, Descriptive Axiology and Applied Ethics: Lessons from four environmental ethics case studies. Toronto: York University, 1999.

De Beer, A., Merrill, J.C. Global Journalism: Topical Issues and Media Systems, Pearson, 2004, 474 pp.

Diamond, Edwin. Behind the Times. Inside the New New York Times. University of Chicago Press, 1995, ISBN 0-226-14472-0, 444 p.

Eco, Umberto. Towards a semiological guerrilla warfare.
<http://kareneliot.de/downloads/UmbertoEco_Towards%20a%20Semiological%20Guerrilla%20Warfare.pdf>

Egypt Wave Barely Causes a Ripple in China// Time Magazine, 08.02.2010 Available from:
<<http://www.time.com/time/world/article/0,8599,2046901,00.html>> (06.03.2012)

Ellwood, Robert. The Politics of Myth: A Study of C.G. Jung, Mircea Eliade, and Joseph Campbell. Albany: State University of New York, 1999.

Entman, Robert M. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm, Journal of Communication, Volume 43, Issue 4, pages 51–58, December 1993, p. 53.

Ess, C. Digital Media Ethics. Cambridge: Polity Press, 2014, ISBN-13: 978-0-7456-5606-9, 298 p.

European Values Survey <<http://www.europeanvaluesstudy.eu>>

Fisher, Mark. Capitalist realism. Is there no alternative: Zero Books, 2009, 81 p.

Fukuyama, Francis. The Future of History. Can Liberal Democracy Survive the Decline of the Middle Class?// Foreign Affairs, January/February 2012.
<<http://www.foreignaffairs.com/articles/136782/francis-fukuyama/the-future-of-history>> (21.12.2013)

Fukuyama, Francis. Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity. Free Press Paperbacks, 1996, p. 457.

Funabashi, Yoichi and Kay Kitazawa. Fukushima in review: A complex disaster, a disastrous response// Bulletin of the Atomic Scientists, 01.03.2012.
<<http://bos.sagepub.com/content/early/2012/02/29/0096340212440359>> (Cited on 12 January 2014)

Gans, Herbert. Deciding What's News: A Study of CBS Evening News, NBC Nightly News, Newsweek and Time (Random House, 1979)

Gorin, Valérie et al. Desirable people: Identifying social values through celebrity news// Media, Culture & Society, May 2011, 33, 599-618.

Habermas, Jürgen. Moral Consciousness and Communicative Action. Cambridge: MIT Press, 1991.

Hallin D.C., Mancini P. Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics. Cambridge, ISBN 0-521-54308, 2004, 343 pp.

Hofstadter, Richard. Social Darwinism in American Thought, Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1944; rev. ed. Boston: Beacon Press, 1955. ISBN: 0807-05503-4.

Inglehart, Ronald. Globalization and Postmodern Values// The Washington Quarterly 23.01.2000, pp. 215-228. Available from:
<https://muse.jhu.edu/journals/washington_quarterly/v023/23.1inglehart.html>

Kanev, Petar. Media, death, dialogue. Social and media values in the discourse about the 'family' suicides in Bulgaria// Who's next, 13.01.2014.
<<http://pkanev5.livejournal.com/1152.html>> Paper presented at Megatrendy a Media

Conference, FMK, Cyril and Methody University, Smolenice Castle, 26-27 March 2013. (Cited on 13. Jan. 2014)

Kanev, Peter D. *The War Over Kosovo: A Framing Perspective*: Master Thesis. University of Missouri-Columbia, 2004, 104 p.

Kassarjian, Harold H. *Social Values and the Sunday Comics: a Content Analysis*, in: *NA – Advances in Consumer Research Volume 10, 1983/* eds. Richard P. Bagozzi and Alice M. Tybout, Ann Arbor, MI, Association for Consumer Research, 434-438.

Kellner, Douglas. *Media Culture. Cultural Studies, Identity, and Politics Between the Modern and the Postmodern*. London and New York: Routledge, 1 ed., 2003, p. 114.

Kettner, Matthias. *Discourse Ethics beyond Apel and Habermas. A Realistic Relaunch*, *Nordicum-Mediterraneum*, Vol. 6, No. 1, 2011; available from <<http://nome.unak.is/nm-marzo-2012/6-1x/24-articles61/92-fv>>

Kovach, Bill, and Tom Rosenstiel. *The elements of journalism: what newspeople should know and the public should expect*. New York: Crown Publishers, 2001, p.12.

Leonard, Scott. *What is Myth// Scott's Myth & Knowing Pages*. <<http://saleonard.people.yosu.edu/What is Myth.html>>

Lipsey, Richard G. et al. *Economics*. 9th edition. – Longman Higher Education, 1990.

Maslow, A. H. *A Theory of Human Motivation// Psychological Review*, 50, 1943, 370-396. Available online from: <<http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm>> (accessed 15.01.2015)

Max Weber// Stanford Encyclopedia of Philosophy, 24.08.2007. <<http://plato.stanford.edu/entries/weber/#IroCagValFra>>

McCombs, M. E. *Setting the agenda: The mass media and public opinion*. Malden, MA: Blackwell Publishing Inc., 2004.

McIntyre, Alison. *Doctrine of Double Effect// Stanford Encyclopedia of Philosophy*, 28.07.2004. <<http://plato.stanford.edu/entries/double-effect/>>

Meaney, Thomas. *The Great Chastening// The Nation*, March 23-30, 2015. <<http://www.thenation.com/article/200041/great-chastening>>

Meyer, P. *Societal Influence model for the newspaper influence. The Quality Project*. Available online at <http://www.unc.edu/~pmeyer/quality_intro_page_text.html>, (18.11.2015) University of North Carolina at Chapel Hill.

Morito, Bruce. *Value and Ethical Analysis in Vulnerability to Climate Change: Establishing an Analytic Framework for Identifying, Classifying and Evaluating Vulnerability Issues*, Athabasca University.

Nerone, J.C. (ed.) *Last Rights: Revisiting the Four Theories of the Press*. Urbana: University of Illinois Press, 1995. 205 pp.

NEXCO Corp. *Press Release*, 21 March 2011. Available from: <http://www.e-nexco.co.jp/pressroom/press_release/kanto/h23/0321/>. (Cited 19 December 2013)

Postman, Neil. *Amusing Ourselves to Death: Public Discourse in the Age of Show Business*. USA: Penguin, 1985.

Provenzo, Eugene F. (ed.) *The Sage Encyclopedia of the Social and Cultural Foundations of Education*, Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 2008, 1296 pp.

Ranly, Don. *Principles of American Journalism*: Kendall Hunt, 1997, 322 p.

Rayfield, J. R. *What is a story?// American Anthropologist*, v. 74, 1972.

Russian Mass Media and Changing Values/Editors: Arja Rosenholm, Kaarle Nordenstreng and Elena Trubina. Milton Park: Routledge, 2010, 240 p.

Sachs, J. The Wall Street Journal Abandons Its Business Readers//Huffington Post, 15 December 2015, <http://www.huffingtonpost.com/jeffrey-sachs/the-wall-street-journal-a_b_8804864.html>.

Scholes, R. Semiotics and Interpretation. New Haven, CT: Yale University Press, 1982.

Siebert, F.S., Peterson, T., Schramm, W. Four theories of the press. University of Illinois Press, 1956, ISBN 0-252-72421-6, 157 pp.

Socolow, M.J. A Profitable Public Sphere: The Creation of the New York Times' Op-ed Page. Journalism & Mass Communication, Summer 2010.

Schwartz, S.H., Bardi, A. Value hierarchies across cultures: Taking a similarities perspective. Journal of Cross-Cultural Psychology May 2001 vol. 32 no. 3 268-290

Schwartz, S.H., Bardi, A. Refining the theory of basic individual values, Journal of Personality and Social Psychology, Vol 103(4), Oct 2012, 663-688.

Spassov, O. (ed.) Quality Press in Southeast Europe. Sofia: SOEMZ, European University Viadrina, Frankfurt (Oder) and St. Kliment Ohridski University of Sofia, 2004.

Stecklow, S. Patrick, A.O., Peers, M. and Higgins A. Calling the shots: In Murdoch's career, a hand in the news; his aggressive style can blur boundaries; 'Buck stops with me', Wall Street Journal, June 5, 2007.

The dialogue of cultural traditions: A global perspective/ Sweet, William red. – Washington : Council for Research in Values and Philosophy, 2008.

The Galileo Affair// Vatican Observatory <<http://vaticanobservatory.org/research/history-of-astronomy/54-history-of-astronomy/the-galileo-affair/370-the-galileo-affair>> (accessed Jan.3.2014)

The Independent// Wikipedia. <en.wikipedia.org/wiki/The_Independent> (17.03.2015)

Thompson, John B. The Media and Modernity: A Social Theory of the Media. Stanford: Stanford University Press, 1995.

Trolling// Robintel, 17.03.2011. <<http://www.robintel.ro/blog/rusinica/trolling/>> (Cited 20 December 2013)

Tuchman, Gaye. Objectivity as Strategic Ritual: An Examination of Newsmen's Notions of Objectivity// American Journal of Sociology, Vol. 77, No. 4, Jan., 1972, pp. 660-669.

VCE Media. An Introduction to Social Values. <<http://lessonbucket.com/year-twelve/vce-media-unit-4/social-values>>

The Wall Street Journal. <https://en.wikipedia.org/wiki/The_Wall_Street_Journal>

Tunç, A. 'Faustian Acts in Turkish Style: Structural Change in National Newspapers as an Obstacle to Quality Journalism in 1990-2003', in: Spassov, O (ed.) Quality Press in Southeast Europe. Sofia: SOEMZ, European University Viadrina, Frankfurt (Oder) and St. Kliment Ohridski University of Sofia, 2004

Welzel, Christian. A Human Development View on Value Change Trends (1981-2006)// World Values Survey, <http://www.worldvaluessurvey.org/wvs/articles/folder_published/article_base_83>

Wepman, Joseph M, Heine, R.W. Concepts of personality. Transaction Publishers, 2008, 514 pp.

World Values Survey <<http://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>>

Публикации по темата на дисертационния труд

1. Преса и мит. Световни медийни представи за бедствието в Япония от 2011 г. В: Годишник на Софийския Университет „Св. Климент Охридски“, ФЖМК, Том 21, 2014 г.
2. Media, death, dialogue. Social and media values in the discourse about the ‘family’ suicides in Bulgaria// Who’s next, 13.01.2014.
<<http://pkanev5.livejournal.com/1152.html>> A paper presented at the Megatrendy Media Conference, FMK, Cyril and Methody University, Smolenice Castle, 26-27 March 2013.